

Loppa for 100 år siden

Eirik Isene

Jeg har skrevet denne lille trykksak for å friste mine sønner og andre slektninger til å sette seg litt inn i hvordan deres forfedre levde og døde.

Her fortelles litt om hvordan man levde på Løksletta 1906 da min bestefar omkom på havet. Jeg forsetter med å fortelle et par historier som utspant seg ennå 100 år tidligere.

Det hele med mange flere detaljer finns å lese i skriften «Elen Marie Eriksdatter og hennes menn» der de og deres forfedre i mange ledd, helt ned til 1600-tallet, er beskrevet. Skriften er nedladdningsbar som pdf-fil på min hjemmeside www.isene.se.

Håper at dere syns det er intressant!

Impressum

© 2019 Eirik Isene

Illustration: Eirik Isene
Korrekturläsning: Per Damsgaard

Förlag: BoD – Books on Demand, Stockholm, Sverige
Tryck: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Tyskland

ISBN: 978-91-XXXX-XXX-X

1906 på Løksletta.

1906 var det året da min bestefar, Jethro Danielsen, omkom på havet. Det kjennes viktig å fortelle om hvordan man levde i Vest-Finnmark for bare hundre år siden og hvor stor forskjell det har blitt siden da. Forskjellen kan dere finne ut selv – hvordan det var da, forsøker jeg å fortelle.

Løksletta er ei lita slette ved Ishavet , 300 x 150 meter på det bredeste, kantet av berg. Den ligger i Loppa kommune i Vest-Finnmark med åpent, stormherjet hav helt til Grønland. Løksletta ligger midt imot øya Loppa og der imellom går skipsleia. Det er rundt 3 km med farlig hav mellom Løksletta og Loppa handelssted.

Bankekjeila, nærmeste nabo, ligger bare drøyt en km nord for Løksletta og er like værhardt.

Det fantes ikke noe som kunne kalles for havn hverken på Løksletta, Bankekjeila eller på Loppa øy. På Loppa ble det senere bygd moloer som gjorde at man kunne komme inn til land med mindre båter som kunne dras langt opp på land. Det er ca 2,5 meter mellom flo og fjære. Det var å ro eller seile som gjaldt.

All skipstrafikk langs kysten går i sundet mellom Loppa og fastlandet. Havstykket sydvest for Loppa, over Kvænangen er et av de mest fryktede på hele kyststrekkingen langs Troms og Finnmark. Om været er godt kan man se midnattssolen i over 70 dager - solen oppe både dag og natt. På vinteren er solen helt borte en motsvarende tid.

Hurtigruta hadde Loppa som anløpssted – om været tillot. Det betydde at Hurtigruta stoppet midt i leia og slapp av og tok på passasjerer fra/til småbåter som ble rodd ut fra Loppa. Hurtigruta stoppet ved Loppa hvis man hadde

telegrafert eller meldt om stopp på annen måte.

Passasjerene måtte klatre opp eller ned en taustige for å entre eller forlate Hurtigruta. Bagasje og fornødenheter ble lastet og losset med vinsj.

Fra ca 1910 kom lokalbåten mellom Hammerfest og Skjervøy igang, mye pga at posten skulle fram. Ikke engang lokalbåten kunne legge til kai på Loppa. Båten fikk ligge for anker et stykke utenfor moloen - når været var bra nok. Handelsmannens store robåt ble rodd ut for å hente og levere varer og passasjerer.

På den lille sletta kan man dyrke de grønnsaker, mest poteter, som rekker å modne over den korte sommeren. Man hadde ifølge folketellinga (FT) 1875 14 får, to kuer og to kviger. Dette var nok ganske typisk for en vanlig familie. Ellers er det fisk som gjelder, å spise og å bytte mot annet som man behøver for å overleve på Løksletta. Fisket var livsviktig.

Handelsmannen på Loppa var en mektig mann. Livet på Loppa og på Løksletta var avhengig av ham. Det var til handelsmannen man kunne levere fisk og i bytte få andre fornødenheter. De fleste sto i gjeld til handelsmannen. Fram til revolusjonen i Russland fantes det også et alternativ, Pomorhandelen med russerne da man kunne bytte seg til mel, sukker og annet litt fordelaktigere enn hos handelsmannen.

Det er lett å tenke seg hva som hender når noen blir syk eller skal føde barn. Noen fast lege på Loppa øy har det aldri vært.

Det var så som så med prester på Loppa. Det var lange tider da nærmeste prest var i Øksfjord eller Skjervøy. Reiel Andreas Nybø var prest på Loppa 1904 – 1911.

Dåp, vielser og begravelser fant sted mest om sommeren når det var lyst og bakken ikke var frosset. Hjemmedåp var ganske vanlig ettersom barnedødeligheten var så stor.

1906 fantes det ikke elektrisitet. Den kom først i midten av 1960-tallet.

Handelsmannen fikk telefon først 1912. Der kunne man bestille rikssamtale med resten av landet. Før det var det post som gjaldt – en gang i uka om været tillot.

Handelsmannen var jo poståpner også. Ellers fikk man sende brev med en fisker som i alle fall skulle til Øksfjord eller Skjervøy.

Parafinlamper og vokslys måtte brukes til lys. Tran, sildolje og annet fett gikk også an å bruke i oljelampene. Karbidlamper fantes også – de var vriene å bruke men ga godt lys.

Det er litt vanskelig å si hvor mange som bodde på Loppa 1906, men ved FT i 1865 bodde det 46 personer på Loppa øy, hvorav 7 personer på Løksletta, og 14 personer i Bankekjeila. Det var totalt 467 personer i hele Loppa prestegjeld, hvor 251 var nordmenn, 31 kvener fra Finland og Nord-Sverige og 177 «finner» (samer). Det var godt om plass!

Det har aldri vært mye skog på Finnmarkskysten, men det har fantes rekved og reketømmer og torv. Det gikk mange transporter med tømmer fra Russland til England, ofte som dekkslast, og med Ishavets og Nordsjøens stormer, falt det ofte av en del som drev inn mot kysten. Det kom til nytte!

At Norge hadde gått fra å være en del av Danmark til å bli i union med Sverige var ikke noe som påvirket livet på Løksletta, heller ikke unionsoppløsningen 1905. Mye av

hansatidens rutiner når det gjaldt handel fantes fremdeles, med handelshus og mektige handelsmenn med forbindelser til Bergen og andre større handelssentra sørover.

Min far Einar Danielsen hadde to brødre, en eldre og en yngre da hans far omkom på havet. Einar var bare tre år gammel og hans mor var nå enke etter bare fem år som gift kone på Løksletta.

Hun var bare 30 da hun ble enke med tre små barn.

Bestefar Jethro og hans kone Elen Marie bodde sammen med Jethros foreldre på Løksletta. De bodde også sammen med Karl Frithjof Carlsen som var gift med en søster til Jethro og hadde "alt fælles med svigerfaderen", dvs de hadde felleshushold.

Samtidig bodde også Anton Pedersen og hans kone Marie Charlotte, Jethros søsterdatter, også der. Anton og Jethro var venner, partnere og fisket sammen. Begge omkom på havet 26 juni 1906 etter å ha mistet mast med seil og årene i et uvær. De ble funnet drivende i båten med armene om hverandre. Den ene var fremdeles varm da de fant dem.

Anton hade dessuten samme år mistet en sønn i kikkoste og to år tidligere en annen sønn. De ble mindre enn to uker gamle. Se neste side.

Aar		Der findes, ikke blev opbrugt, skilte, overført eller tilkomme de Tønde, Tønderne eller som blev brugt til andre, gull, Indkomst (Baler eller andet)	I det følgende: Navn, og Børn: Fødsels, Døds og Skilte	Aar	Fødsels Aar (for den som overførte)	Fødsels Aar (for den som blev overført, Skilte eller andet)
begyndt	afsluttet					
3/5	2/5	Egil Charles Pedersen	Fritjof Kn. Pedersen	1906	2	1906
4/5	2/5	Karl Sørensen	F. Knudt, Karl Sørensen, Anders Sørensen	1906	1	1906
3/6	2/6	Per Knudt Magnus, vilhelms, Per Knudt	F. Per Knudt	1905	8	1905
3/8	2/8	G. M. Knudt Per Knudt, Fred		1871		1871
-	-	Anders Sørensen		1881	8	1881
3/8	2/8	F. Knudt Sørensen		1894	10	1894
3/8	2/8	Anders Knudt, Karl Pedersen		1874	11	1874

To av Antons sønner, Fritjof Marilius og Arne Erling, Einars fettere, måtte flytte til Antons bror Albert Evgenius på Øren. Det var nærmest nødsår i Nord-Norge på denne tid. Det var så fattig og med sånn matmangel at de to guttene, bare 10 -12 år gamle, fikk et brød med seg og ga seg ut i verden. Fritjof Marilius, sjømann, ble tatt av

tyskerne i Antwerpen og ble drept i Dachau 1943. Hva som hadde hendt innen det vet vi ikke.

Jethros og Antons død var naturligvis en katastrofe. De to unge mennene som skaffet mest mat og annet til livet på Løksletta var borte. De hade etterlatt to nye enker med tilsammen 5 barn, alle under 6 år.

På Løksletta satt nå Jethros foreldre, begge rundt 70 år gamle, Karl Fritjof og hans kone i 50-årsalderen og de to enkene i 30-årsalderen og deres små barn, ialt 11 personer i samme hus.

Bestemor Elen Marie

Elen Marie Eriksdatter ble født i 1876 på gården Harstad i Kværnes. Hennes far, Erik Rasmussen var husmann og tømmermann, født 1843, og hennes mor Helge Knudsdatter, født 1835, var fra en annen gård i bygda som ligger ved bunnen av Batnfjorden på Nord-Møre.

De fikk tre døtre.

Den yngste, Karen Johanne, flyttet til Loppa i 1884 og giftet seg med Jens Oluf Sørensen. Hvordan og hvorfor kjenner jeg ikke til. De bodde i Bankekjeila bare en drøy km fra Løksletta.

Den andre datteren, Berit Johanne, ble aldri gift men fikk en datter og tre sønner med fire forskjellige menn. Hun var tjenestepike i hele sitt liv.

Disse to var Einars tanter og deres barn var hans kusiner og fettere.

Bestemor, Elen Marie, var den tredje datteren. Hun mistet sin mor i turberkulose da hun var 6 år.

Hennes far giftet seg på nytt med Sigrid-Anna og de fikk fire barn. Sønnene Johan og Christian Edvard, Einars halvonkler, emigrerte som ganske unge til Chicago i Amerika. Den ene ble «boilermaker» og den andre arbeidet på en pianofabrikk. De ble begge gift og fikk barn der.

Sigrid-Annas døtre Ingeborg og Helene ble gift på Nord-Møre og fikk mange barn. De har mange etterkommere der.

Elen Marie mistet også sin far da hun var 16. Hun måtte naturligvis hjelpe til med å oppdra sine halvsøsken, men reiste ca 1896 over 100 mil til Loppa for å hjelpe sin søster Karen Johanne, som hadde fått tuberkulose.

Tuberkulose var en sykdom som herjet i hele Norge og krevde mange liv.

Elen Maries far fikk mange barn i sine to ekteskap. Disse, som da var tanter og onkler til Einer, fikk i sin tur en masse barn som da var hans fettere og kusiner. De fleste av sine slektningen på Nord-Möre var ukjendte for Einar. Han visste om en del men han traff dem aldrig. Einar försökte å undersøke om sine to onkler som hade reist til Amerika men på den tiden var det meget vanskelig og han lykkedes ikke med det.

Takket være at Elen Marie flyttet til Bankekeilen og sin søster, fikk Jethro en kjæreste og kone. Jethro og hans fetter Leonhard Pedersen var ellers på vei å flytte til Honningsvåg for å bli fiskere der, men kjærligheten kom i veien.

Samme Leonhard giftet seg med Elen Marie 1916, 10 år etter Jethros död og de fikk to barn, Laurits og Elly, Einars halvsøsken.

Livet gikk videre på Løksletta så godt det var mulig, fra hånd til munn. Da Ragnvald, Einars eldre bror ble 7 år, skulle han jo begynne på skolen og den var ute på Loppa øy. Elen og hennes tre barn flyttet til Loppa til noen rom som hun fikk leie av presten mot at hun skjöttet husholdningen. De levde på det hun tjente på arbeidet og på almisser. Det var jo mange slektninger som bodde rundt omkring, og hele samfunnet fungerte fordi alle hjalp alle andre som behövde hjelp. Ingen var rikere enn andre, bortsett fra handelsmannen og noen få til. Alle var kombinert bonde og fisker. Ingen hadde penger. Man levde fra dag til dag og uke til uke. Det var ikke noe merkelig med det!

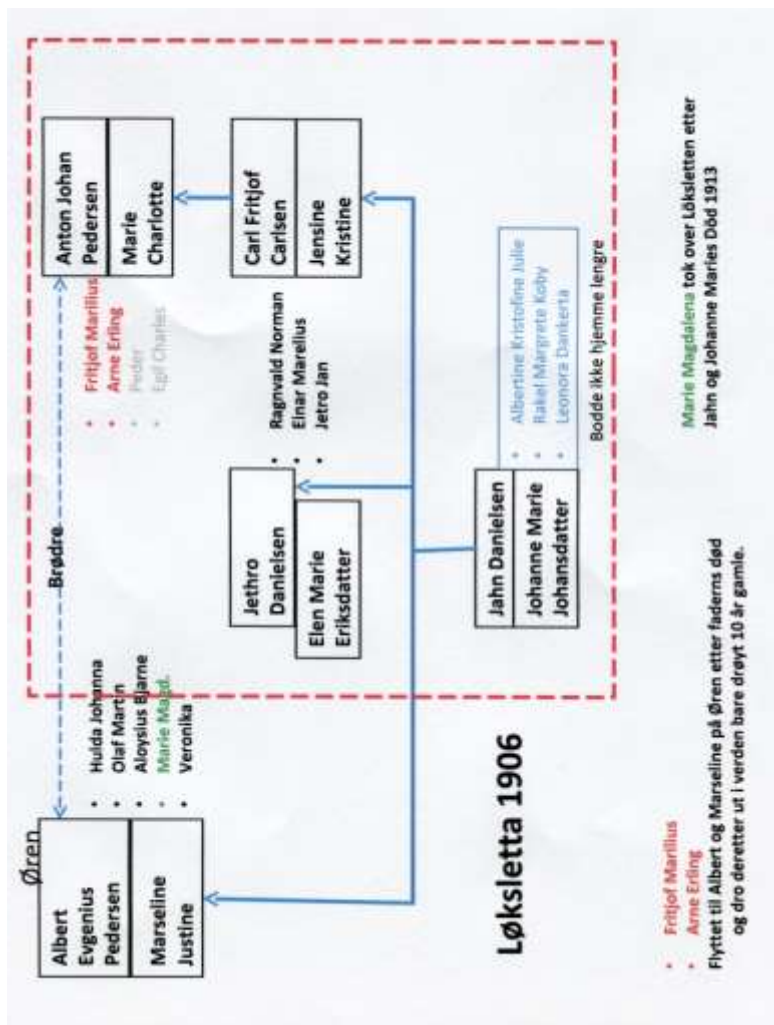
Da Elen Marie giftet seg med Leonhard fikk hun eget hjem igen, men livet ellers, fortsatte omtrent som før. De bodde på Loppa. Elen Marie og Leonhard kom til Oslo i november 1944 da tyskerne brente Finnmark og fordrev befolkningen. De bodde hos Einar og hans familie til etter krigen. Bare Elen flyttet tilbake til Loppa etter krigen. Hun ville tilbake! Leonhard flyttet til sin datter på Drevsjø. Begge var jo da over 70 år gamle.

Min far, Einar Marelius, gikk naturligvis også på skolen på Loppa. Da han skulle begynne å hjelpe til med fisket på alvor, oppdaget han at han ikke ble kvitt sjøsyken. En sjøsyk fisker på Loppahavet er ikke så bra. Einar fikk i stedet gå på Øytun Ungdomsskole og fikk siden en mulighet til å få videre utdanning til diakon på Diakonhjemmet, der han ble til han giftet seg med min mor i 1935.

Einars eldre bror, Ragnvald, fortsatte som bonde og fisker på Loppa fram til slutten av 1960-årene da han flyttet med familien til Tromsø. Ragnvald måtte som alle andre i Finnmark evakuere sørover etter at tyskerne brente familiens hus. Etter krigen fikk folk bidrag til gjenoppbygging under forutsetning av at de bygde på samme grunn som det nedbrente huset hadde stått på. Ragnvald bygde et nytt hus på Loppa i 1946. Da han siden flyttet til Tromsø, tok han med seg huset.

Einars yngste bror, Jetro, ble handelsmann i Havøysund. Kolonialbutikken «J. Danielsen & Co» åpnet i 1936 ble overtatt av datteren i 1970. Jetro og hans familie ble evakuert til Stokmarknes i Vesterålen i 1944 med alle andre finnmarkinger men reiste tilbake til Havøysund etter krigen og bygde en ny butikk. Han og hans kone flyttet

senere til Fredrikstad. Vet ellers veldig lite om hans utvikling fra barn til handelsmann.

Løksletta etter 1906.

De første som bodde på Løksletta var Jethros foreldre, Jahn og Johanna Marie Danielsen. De hadde tatt stedet i besittelse på 1850-tallet, antagelig i forbindelse med at de giftet seg. Utmåling av eiendommer ble foretatt først i 1784. Førre det bosatte man seg der det fantes en ledig plett.

Deres datter Jensine Kristine giftet seg med Karl Fritjof i 1875 og bosatte seg på Løksletta sammen med svigerforeldrene. Det gikk tydeligvis bra, selv om Fritjof var katolikk.

Jensine Kristines datter Marie Charlotte giftet seg i 1900 med Anton Johan Pedersen. De bosatte seg også på Løksletta. Snakk om generasjonsbolig og om å være trangbodd!

Litt bedre plass var det jo i selve huset når dassen var ute og man ikke tok opp en masse plass med badeværelse!

Jahn og Johanna fikk flere barn enn bestefar Jethro og Jensine.

Marseline Justine som giftet seg med en bror til Anton Johan Pedersen, Albert,
Albertine Kristofine Julie som utdannet seg ved Industriskolen i Oslo og giftet seg aldri,

Rakel Margrethe Koby som flyttet til Oslo og giftet seg med Mathias Trondsen,
Leonora Dankerte som døde ganske ung. Det var også en pike og en gutt til som begge døde før tre års alder.
Totalt ti barn.

Albertine Kristofine Julie bodde etter Oslotiden på Løksletta hos sine foreldre og broren.

Jethros søster Marseline og hennes mann Albert Evgenius Pedersen overtok gården etter Jethros foreldres død i 1911. Albert var bror til Anton og hadde altså allerede selv en viss relasjon til Løksletta. De fikk syv barn.

Deres datter Marie (født 28.9.1900) arvet stedet etter foreldrene. Hun var gift med Johannes Stenvoll.

De bodde på Løksletta helt fram til evakueringen høsten 1944. De fikk fire barn: Johanne, Therese, Rakel og Jan.

Jan Stenvoll flyttet siden til Tromsø og var bare fem år gammel da familien ble fordrevet sammen med resten av Finnmarks innbyggere.

Husene på Løksletta ble brent ned i likhet med alle hus i Finnmark.

Ingen har villet flytte dit etter annen verdenskrig. Åvære kombinert bonde og fisker på et sted uten veier, havn, elektrisitet og innlagt vann var ikke lengre fristende. Det fantes bedre alternativer etter krigen.

Som det fremgår av det jeg fortalt, er «alle i slekt med alle». Det var langt, meget langt, til andre steder der det kanskje kunne finnes en passende gutt eller jente. Og man hadde ikke tid heller! Det fikk bli en av de som bodde i nærheten som man forelsket seg i. Gjerne en fetter eller kusine.

Ca 100 år tidligere - -

La oss begynne med Barbro Hansdatter. Hun het ofte Barbara i kirkebøkene. De var ikke så nøye med hva de kalte folk eller hvordan de stavet navnet på den tiden. Barbro ble født i Bergsfjord i 1732 og vokste opp hos sine foreldre Martha Sivertsdatter og Jon Jonsen. Jon var ikke hennes biologiske far. Hennes bror het Sivert Hansen. Man fikk sin fars fornavn med tillegget –sen eller –datter, etter kjønn som etternavn. Slik var det jo på den tiden.

Bergsfjord ligger ca 15 km sør-øst om Loppa handelssted og lengre inn mot fastlandet, men tilhører Loppa kommune.

Barbro var tidligere gift med Anders Jørgensen men han døde bare 36 år gammel kort før hans sønn Anders ble født i 1771 i Breivik og døpt 2. pinsedag 1772. Han ble i alle fall regnet som "ægte" og hans mor kunne "introduceres" etter hans fødsel.

Breivik ligger ca 7 km nord for Bårvig, som jeg kommer tilbake til senere. Begge stedene ligger på Sørøya i Vest-Finnmark. Da kommer jeg også tilbake til Anders Andersen.

Barbro giftet seg på nytt med Ole Olsen Blix 9. søndag etter trefoldighet 1772, bare 13 uker etter at hennes tidligere mann var død og begravet. Ole Olsen Blix kom fra Helgeland til Hasvik på Sørøya og var født ca. 1736. Han jobbet da som handelsbetjent i Hasvik og hadde fått utmålt jord der.

Barbro og Ole Olsen Blix flyttet til Bergsfjord sommeren 1777 til sin mor, enken Martha Sivertsdatter og sin bror Sivert. Barbros far hadde gått bort noen år tidligere. Barbro og Ole fikk fire barn mellom 1774 og 1782. Lørdag 30 januar 1778 intraff en stor ulykke i hårdt vær ved Marøya. En fullastet nordfarerbåt kullseilte og sank med fem manns besetning og last. Alle omkom untatt Jens Kleboe (Klæbo) som klarte å ta seg i land på et

skjær der han klamret seg fast og ropte på hjelp fra ca kl 7 på kvelden til utpå ettermiddagen neste dag. Dette var jo i slutten av januar, så det var kaldt og mørkt. Han ble reddet av skolemester Reier Sørensen som var på hjemreise fra Nuvsfjord og som hørte hans rop i den sterke vinden. Jens ble satt i land i Hummelvika der han fikk husrom og der han kunne være noen dager. Nordfarerbåter var den største versjonen av de åpne nordlandsbåtene og ble mye brukt til å frakte varer. Skjæret som Jens tok seg opp på heter den dag idag Klæbuskjæret.

Dagen etter ulykken var Ole Olsen Blix og en venn på vei til Kuvika i båt etter brensele. På leia like utenfor Skippernes fant de fire tønner og annet gods drivende i havet. En del hadde allerede drevet i land. Tønnene inneholdt blant annet brennevin, klær, sukker, kaffe og andre matvarer. De fant også et pengeskrin med 48 riksdaler. Alt ble berget og ført i land og gjemt.

Deretter dro de til Langholmen der de fant enda mere drivgods, blant annet brennevin, som de berget og gjemte.

Jon Jonsen og Sivert Hansen hadde også funnet drivgods som de tok vare på. Alt ble gjemt i bua hos Martha og dekket over med klær.

En del av det som ble berget ble levert tilbake til Jens Kleboe men mesteparten ble delt mellom finnerne.

Etter et par uker begynte Ole Olsen Blix å selge noe av brennevinet. Jens Kleboe fikk høre om dette og fikk med seg noen karer fra andre nordfarerbåter og dro til Bergsfjord. Det sies at han gikk hårdt fram mot de som hadde berget vrakgodset. Ole Olsen Blix ble nødt til å levere fra seg nøklene til bodene der de hadde oppbevart tyvegodset. Alt kom nå for en dag!

Lensmann Urbanus Mogensen forhørte synderne og det ble holdt rettsmøte på Loppa 19. mai 1778. De

inblandede i saken, en del med sine koner og andre vitner infant seg. Det kom fram at folkene i Bergsfjord hadde hørt nødrepene både lørdag og søndag uten å bry seg om det. Dette ble regnet som et større lovbrudd enn tyveriet.

Ved retten i Talgvik den 23 september 1778 falt det dom i saken. Ole Olsen Blix ble dømt til «at stryges til Kagen, arbeide i Vardøhuus Fæstning i Jern sin Livs Tid og have sin Hovedlodd forbrudt til Hans Majets. Casse». Dommen må tydes til å bli hudflettet, bundet til en påle pisket av en bøddel. Det var hårdt straff! Sivert Hansen og Jon Jonsen ble dømt til «at miste sin Huud i Fængsel og have sine Hovedlodde forbrudte».

Barbro og hennes mor slapp heller ikke unna. De fikk også streng straff, som å sitte i gapestokken minst en time på søndagar før eller etter gudstjeneste.

Barbro Hansdatter flyttet med to barn til Vardø der hennes mann nu sonet sin dom på Vardøhus festning. To av hennes fire barn med Ole Olsen Blix var født i Bergsfjord, en i Loppa og en i Vardø. Et av barnene måtte ha dødt innen Barbro flyttet til Vardø. Et barn var født på Loppa i 1779 og døde i januar 1784 i Vardø. De fikk også et barn som ble født bare fem måneder før Barbro selv døde høsten 1782. Hun etterlot seg to barn under 5 år som ikke hadde noe slekt i Vardø. Hvordan det gikk med dem vet jeg ikke. Det fantes jo ikke noe sosialt nettverk på den tiden, bare fattigvesenet.

Ole Olsen Blix ble religiøs på gamle dager og var en flitig altersgjest i Vardø kirke. Han ble benådet en tod etter sin kones død og flyttet til Kjelvik i Honningsvåg. Han omkom på havet i oktober 1801, 65 år gammel.

Anders Andersen fulgte aldri med Barbro til Vardø. Tross etterforskning har det ikke vært mulig å finne ut noe mere om ham mellom hendelsene i 1778 som han opplevde som 6-åring og 1791 da han ble konfirmert i Hasvik som 17-åring. Han het nå Anders Olsen Borvig kirkeboken.

Borvig er en gård i Hasvik på Sørøya. Gården heter litt forskjellig, Bårvig, Bårvik, Baardvig etc. fra tid til annen. Borvig ligger ca 30 km over åpent hav nord-øst for Loppa handelssted og eies av Ole Olsen Borvig som dessuten er klokker og skolemester i Hasvik.

Ettersom Anmders har fått gårdens navn til etternavn, betyr det at han regnes som tilhørende gården og dens folk.

Han gifter seg med Margrethe Elisabeth Olsdatter Borvig i juli 1802.

Det er trolig at Ole Olsen ikke syntes at Barbro var en passende mor til gutten og ville gi ham en bedre oppvekst. Ole Olsen adopterte antagelig Anders Olsen Borvig som senere giftet seg med hans datter.

Anders Olsen Borvig døde allerede i 1806, bare 35 år gammel.

Anders Olsen Borvig og Margrethe Elisabeth fikk en datter, Olene Christine Andersdatter som giftet seg med Johan Pedersen fra Older i 1832.

De fikk i sin tur sønnen Peder Andreas Johansen og datteren Johanna Marie Johansdatter.

Disse to ble i sin tur foreldre til mine to besteforeldre og fetterne Jethro Danielsen og Leonhard Pedersen, begge gift med Elen Marie Eriksdatter.

Det viser at slekten ikke helt har kunnet unngå lovbrudd og straff. Men det er så mange slektsledd siden at det kanskje er preskribert.

Ennå tidligere - - - -.

Om vi går bakover i tiden noen år, finner vi at Ole Olsen Borvigs far også heter Ole Olsen. Når denne Ole Olsen dør finner vi at det ble foretatt et skifte 10. august 1768 og at skiftet ble vurdert av lensmann Ole Isaksen og Anders Jørgensen. Det er trolig han er Anders Olsen Borvigs biologiske far. Anders Jørgensen var sannsynligvis også godt kjent med folket på Borvig gård. Dette kan jo ha hatt en viss betydning for at Anders Olsen Borvig ble adoptert

eller tatt inn som pleiesønn. Det er ikke sikkert at en formell adopsjon fant sted.

Ole Olsen var gift med Anne Cathrine Olsdatter hvis bestefar var en viss Isak Olsen, født ca 1693. Han var lensmann og klokker i Hammerfest. Rundt 1750 ble Isak Olsen dømt for å ha hatt, som det står, et usømmelig samleie med sin kones niese, Anne Reiersdatter Gamst. Isak Olsen ble dømt til en stor bot og forvisning til Øst-Finnmark.

Anne Reiersdatter skal ha vært strålende vakker og tiltrekkende og det viste seg være farlig. Karene ble som gale når hun var i nærheten. - - - og det var naturligvis kvinnene som fikk skylda!

Anne måtte senere også rømme fra Loppa da en Eivind Joensen forsøkte å ta livet av sin kone for å kunne gifte seg med Anna. Han ble dømt og straffet og hun rømte til en tante i Hammerfest. men ikke selv det hjalp. Det ble bråk der også. Hun ble til slutt forvist til Vesterålen.

Hva som hendte der vet vi ikke. Om hun ble drept eller døde av andre grunner, hendte det sikkert et og annet der også.

Den siste historien er i alle fall helt utenfor slekta, så der slipper jeg skammen!

Det merkelige å tenke på at man kunne dømmes til forvisning innenfor landet, til en annen landsdel. Det var vel noe som bare gikk an da man ikke hadde veier og man måtte ro selv eller gå, når man trengte å ta seg noensteds.

Det kunne altså hende dramatiske ting selv på lille Loppa. Ikke alle var hjelpsomme og strev-somme selv om de fleste var det. Kriminalitet var absolutt ikke vanlig.

Samfunnet bygde jo i grunnen på at alle dro sitt strå til stakken og at man hjalp hverandre når det behøvdes. Ingen fikk svikte.

Den gamle Loppa kirke

Var de fattige?

Det er klart at de var fattige når man regner etter nåtidens normer.

Penger var jo noe man i stort sett aldri hadde. Fikk man noen kroner for fisken, gikk de straks med til å kjøpe mel og andre fornødenheter. Man levde i en bytte-ekonomi.

Man bodde trangt. Komforten var dårlig og muligheten til privatliv var meget begrenset.

Det var naturligvis dass på gården. Vaske seg fikk man gjøre i kjøkkenet. Bade kunne man gjøre noen gang på sommeren og til jul. Kanskje.

Men det var ingen som så seg som «fattig». Alle hadde det omtrent like dårlig. Alle jobbet hårdt og lenge i hårdt vær. Alle hjalp hverandre og bød hverandre på kaffe så snart man var innenfor naboens dør. Man tok hånd om hverandres barn når det behøvdes og man deltok i hverandres gleder og sorg – dåp, giftermål og begravelse. Man besøkte hverandre og alle kjente alle – på godt og ondt.

Det var helt sikkert gode sider ved et samfunn som ikke finnes idag.

Å være fattig har ikke noe med penger å gjøre. Det er en opplevd mental tilstand som bare finnes når man kan sammenligne med hvordan andre har det. En slik sammenligning kunne de helt enkelt ikke gjøre dengang.

Fisket og jordbruket.

Så godt som alle var fiskere som hadde jordbruk og husdyr som biyrke eller de hadde jordbruk og husdyr som hovedyrke hadde fisket som biyrke. Det var få som hadde andre yrker.

Fisket for våre slektninger på Loppa i 1906 foregikk fra småbåter. Nordlandsbåten i forskjellige størrelser var det vanligste. De kunne ros, og seiles dersom de hadde mast, oftest med en besetning på minst to personer. Det var åpne, klinkbyggde båter som til tider kunne fylles av en bråttsjø eller ta inn vann på grunn av en overraskende vindrosse.

Juksa var det vanligste fiskeredskapet, men dørj og line ble også brukt. Garn var dyrt og ble ikke så mye brukt på Loppahavet av lokalbefolkningen.

Loddefisket etter skrei var det som ga best utbytte, oftest i mars- april.

Seien kunne komme i store stim om sommeren. Dørjen var beste redskapet.

Line ble brukt for å fange kveite og flyndre. Lodde bruktes ofte som agn.

Sildefisket var mer usikkert – silda kom av og til, men uteble også helt av og til og den kunne komme på helt ulike steder på kysten. Beste redskapen for å fange sild var garn, og det hadde de fleste ikke.

Det var ofte hårdt vær på Finnmarkskysten og det var mange som omkom på havet. Farfar Jethro og hans venn Anton var ikke de eneste. Det står idag en minneste

utenfor kirken på Loppa til minne om alle Loppa-fiskere som mistet livet på havet.

Jordbruket på Løksletta og Loppa var naturligvis mere begrenset enn i sørlige Norge. Det var framfor alt poteter som var den viktige grøden, selvom familiene ofte ikke hadde poteter fram til neste høst.

Det var vanlig at en familie hadde to kuer, ofte av rasen Finnku som kunne gi opp til 1000 liter melk per år, men hadde en slaktevekt på bare drøyt 100 kg. Det var ofte vanskelig å finne beite og samle høy nok for vinteren. Det var vanlig at man måtte ro og klatre til utilgjengelige steder der det vokste litt gress. Det hendte at det ble krangel om hvem som hadde retten til høyet på en liten gressplett.

Sau hadde man også, gjerne opp mot 20 dyr. Det hendte man hadde gris og av og til noen høns for å ha litt egg. Utover hønseegg fantes det en annen kilde til næring, nemlig samling av egg fra alker, måker og ærfugl på våren. Det kunne bli mye egg, men det var et farlig arbeide. Eggene var jo der fuglene var, i fuglefjellet på utsida mot nordvest. Fjellet på Loppa er lagdelt som skifer og livsfarlig å klatre i. Det er mange som har satt livet til i eggssamling i fuglefjellene.

Å spise måker eller alker skjedde også men mere sjelden. Noen år kunne det være mye multer.

Hvor mange dyr en familie kunne ha berodde helt enkelt på hvor mange dyr det var mulig å fø og gi husly.

Resultatet av jordbruket varierte kraftig med hvordan sommerværet hadde vært. Visse sommere ble det ikke noe i det hele tatt. Da ble det nødsår!

Hval- og selfangst har det ikke vært mulig å bedrive rundt Loppa. Noen deltok som mannskap på fangstskuter men sådan jakt har ikke bedrevets lokalt.

Lokalbåten anløper Loppa øy på 1960-talet.

Einar står 1968 på det som er igjen av trappen til huset på Løksletta. Loppa handelssted ses over på andre siden.

Kjøpmannens hus ca 1910 og skolen..

. Albert Evgenius Pedersen med familie.

Vardøhus Festning.

Loppa Skole omkring 1910.

Løksletta sett med telobjektiv fra Mønnes på Loppa øy.

Et utsnitt av Norgeskartet som viser området rundt Bergsfjord der det hendte saker i 1778.

Kart over Loppa og fastlandet innenfor, med blant annet Løksletta og Bankekjeilen

Etterord.

Jeg håper at dette har gitt litt intrykk av hvordan man levde og døde i Vest-Finnmark rundt århundreskiftet 1899/1900 og straks deretter. Det var i alle fall meningen. De som levde i dette miljøet, straks før og etter krigen, synes ikke at det er så merkverdig, men for oss andre er det eksotisk!

Dessverre gikk det ikke å få til bra oppløsning på bildene med denne billige publisering. Jeg kommer derfor til å vedlegge disse.

Det meste av informasjonen skriver seg fra min slektsforskning der jeg har hatt stor hjelp av andre via DIS Norge og forumet der.

Loppas historie i Bygdebok for Loppa kommune som er skrevet av en loppaværing jeg kjendte, Leonhard Gamst, har også vært til stor hjelp.

Min kusine Ranveig Johansen (født Danielsen), datter til Ragnvald Danielsen, har skrevet to bøker om sin oppvekst på Loppa og sin utvikling til lærer.

Jeg selv, Eirik Isene, er født 1936 i Oslo med Einar Marelius Danelsen og Aasta Dagny Isene som foreldre. Jeg har vært på Loppa tre ganger: i 1948 hele sommeren, i 1968 i tre uker sammen med min far og i 2010 bare noen dager sammen med min kone Ingrid..

Ellers kan jeg anbefale bøker av John Giæver for å få en bra følelse av miljøet i den nordligste landsdelen.